

1

Moartea fecioarei zăpezii

Moscova, tocmai trecută de miezul iernii, și ceața celor zece mii de focuri s-au ridicat înspre cerul sufocant. O luminiță a zăbovit undeva spre vest, dar în est norii se adunau vineții în asfințitul palid, plini de zăpadă neninsă.

Două râuri brăzdau pădurea rusă, iar Moscova se întindea la îmbinarea lor, în vârful unui deal cu pini. Zidurile ei scunde și albe împrejmuiiau o amestecătură de cocioabe și biserici; turnurile acoperite cu gheață ale palatelor sale se întindeau spre cer ca niște degete disperate. Pe măsură ce lumina zilei se stingea, luminile începeau să se aprindă dincolo de ferestrele înalte ale turnurilor.

O femeie, magnific îmbrăcată, stătea la una dintre aceste ferestre, privind cum lumina vâlvătăii se îmbină cu asfințitul furtunos. În spatele ei, alte două femei stăteau lângă un cuptor, cosând.

— Asta e a treia oară într-o oră când Olga s-a dus la fereastră, a șoptit una dintre femei.

Măinile pline de inele ale acesteia au sclipit în lumina discretă; coafura ei uluitoare îți abătea atenția de la buboaiile de pe nas.

Slujitoarele s-au strâns ciopor în apropiere, dând toate din cap. Sclavele au rămas lipite de pereții reci, cu părul lor dezlânat prins în baticuri.

— Păi, firește, Darinka! a răspuns cea de-a doua femeie. Își așteaptă fratele, călugărul smintit. Cât timp a trecut de când Fratele Aleksandr a plecat spre Sarai? Soțul meu îl așteaptă de când a dat prima zăpadă. Acum sărmana Olga plânge după el la fereastră. Eu îi urez noroc. Fratele Aleksandr zace probabil mort într-un banc de zăpadă înghețată.

Cea care vorbea era Evdokia Dmitreeva, Marea Cneaghină a Moscovei. Rochia ei era țesută cu pietre nestemate; gura ei rozalie ascundea ciaturile a trei dinți înnegriți. Și-a ridicat vocea, pițigăindu-se.

— O să te omori stând în vântul acela, Olea. Dacă Fratele Aleksandr ar fi venit, ar fi ajuns până acum.

— Cum spui tu, a răspuns cu răceală Olga, de la fereastră. Mă bucur că ești aici ca să mă înveți ce este răbdarea. Poate că fiica mea va învăța de la tine cum trebuie să se comporte o prințesă.

Evdokia și-a strâns buzele. Ea nu avea copii. Olga avea doi și-l aștepta pe cel de-al treilea înainte de Paști.

— Ce e asta? a-ntrebat dintr-odată Darinka. Am auzit un zgomot. Ați auzit?

Afară se stârnea furtuna.

— A fost vântul, a zis Evdokia. Doar vântul. Ce netoată ești, Darinka.

Dar s-a înfiorat.

— Olga, mai trimite după vin, e frig în camera asta răcoroasă.

De fapt, în cameră era cald – nu avea ferestre, cu excepția unui singur ochi –, încălzită de o sobă și multe, multe trupuri. Dar...

— Prea bine, a spus Olga.

A dat din cap spre servitoarea ei, iar femeia a ieșit, coborând treptele în noaptea înghețată.

— Urăsc astfel de nopți, a spus Darinka.

Și-a strâns rochia în jurul ei și și-a scărpinat o zgaibă de pe nas. Ochii i s-au plimbat înspre lumânare, apoi spre întuneric și îndărăt.

— *Ea* vine în nopți ca asta.

— Ea? a zis acru Evdokia. Cine e *ea*?

— Cine e *ea*? a repetat Darinka. Vrei să spui că nu știi? *Ea* e fantoma, a adăugat privind-o superior.

Cei doi copii ai Olgăi, care se ciondăneau lângă cuptor, s-au oprit din chirăit. Evdokia a pufnit. De la locul ei de lângă fereastră, Olga s-a încruntat.

— Nu există nicio fantomă, a spus Evdokia.

S-a întins după o prună învelită în miere, a mușcat din ea și a mestecat cu delicatețe, apoi și-a lins dulceața de pe degete. Tonul ei insinua că *acest* palat nu era tocmai demn de existența unei fantome.

— Eu am văzut-o! a protestat Darinka, înțepată. Ultima oară când am dormit aici, am văzut-o.

Femeile din înalta societate, care trebuiau să trăiască și să moară închise în turnuri, erau foarte înclinate să facă vizite. Din când în când, își țineau noaptea companie când bărbații le erau plecați. Palatul Olgăi – curat, ordonat, prosper – era printre preferatele lor; cu atât mai mult cu cât Olga era însărcinată în opt luni și nu mai ieșea.

Auzind aceasta, Olga s-a încruntat, dar Darinka, însetată de atenție, a continuat, zorită.

— De-abia trecuse de miezul nopții. Acum câteva zile. Era cu puțin înainte de solstițiul de iarnă.

S-a înclinat în față, iar coafura ei s-a clătinat periculos.

— Mă trezisem — nu-mi mai amintesc ce anume mă trezise. Un zgomot...

Olga a scos un sunet ușor disprețuitor. Darinka s-a strâmbat.

— Nu-mi pot aminti, a repetat ea. M-am deșteptat și totul era liniștit. Razele reci ale lunii se strecurau printre obloane. Mi s-a părut că aud ceva dintr-un cotlon. Un șobolan, probabil, chițâind.

Darinka și-a coborât glasul.

— Am încremenit, cu păturile trase peste mine. Dar n-am putut adormi la loc. Apoi am auzit pe cineva scâncind. Am deschis ochii și am scuturat-o pe Nastka, ce dormea lângă mine. „Nastka“, i-am zis. „Nastka, ia o lampă. Plânge cineva.“ Însă Nastka nici nu s-a clintit.

Darinka a făcut o pauză. Încăperea se scâldea în tăcere.

— Apoi, a continuat ea, am zărit o sclipire luminoasă. Era o strălucire nelumească, mai rece decât lumina lunii, nu semăna deloc cu bunul foc din cămin. Și strălucirea aceasta se apropia din ce în ce mai mult...

Darinka s-a oprit din nou.

— Și apoi am văzut-o pe ea, a încheiat pe o voce răgușită.

— Pe ea? Pe cine? Cum arăta? au strigat în cor o duzină de glasuri.

— Albă ca moartea, a șoptit Darinka. Cu gura suptă înăuntru, cu ochii ca două găuri negre gata să înghită lumea. Se holba la mine, așa cum era, fără buze, iar eu am încercat să țip, însă nu am putut.

Una dintre ascultătoare a țipat înăbușit; celelalte își frângeau mâinile.

— Destul, s-a răstit Olga, răsucindu-se de la locul ei de lângă fereastră.

Cuvântul ei le-a întrerupt istericalele, iar femeile au tăcut încordate. Olga a adăugat:

— Îmi speriați copiii.

Acest lucru nu era în întregime adevărat. Fetița cea mare, Maria, stătea dreaptă, cu ochi arzători. Dar băiatul Olgăi, Daniil, își strângea sora în brațe, tremurând.

— Și apoi a dispărut, a isprăvit Darinka, încercând să se arate calmă, dar eșuând lamentabil. Mi-am rostit rugăciunile și m-am întors la somn.

Și-a dus cupa cu vin la buze. Cei doi copii se holbau la ea.

— O poveste bună, a spus Olga, cu o nuanță ironică în glas. Dar acum s-a terminat. Haide să spunem alte povești.

S-a dus la locul ei de lângă cuptor și s-a așezat. Lumina focului i se juca în părul împletit în două cosițe. Afară, fulgii de zăpadă cădeau iute. Olga nu s-a mai uitat pe fereastră, deși umerii i s-au încordat când sclavele au închis obloanele.

Pe foc au fost puși și mai mulți bușteni; camera s-a încălzit și s-a umplut de o lumină plăcută.

— Ne spui *tu* o poveste, mamă? a strigat fiica Olgăi, Maria. Ne spui o poveste cu farmece?

Un zgomot înăbușit și aprobator a străbătut încăperea. Evdokia s-a uitat urât. Olga a zâmbit. Deși era Prințesă de Serpuhov, Olga crescuse departe de Moscova, la marginea sălbăticiiei bântuite. Spunea povești ciudate din nord. Femeile de viță nobilă, care-și duceau viețile între capelă, brutărie și turn, prețuia mult tot ce era nou.

Prințesa și-a cântărit publicul din ochi. Suferința pe care o simțise stând singură lângă fereastră dispăruse,

într-o mare măsură, de pe chipul ei. Servitoarele și-au lăsat jos acele de cusut și s-au ghemuit nerăbdătoare pe pernele lor.

Afară, șuieratul vântului se confunda cu tăcerea furtunii de zăpadă, care e tot un zgomot, de fapt. Cu o grămadă de strigăte, ultima parte a turmei era mânată spre grajduri, ca să fie adăpostită de ger. De pe aleile acoperite de zăpadă, cerșetorii se strecurau în navele bisericilor, rugându-se să supraviețuiască până dimineață. Oamenii de pe zidul kremlinului se înghesuiau lângă coșurile lor cu jar și-și trăgeau mai bine cușmele peste urechi. Dar turnul prințesei era călduros și plin de o tăcere nerăbdătoare.

— Atunci, ascultați, a zis Olga, simțind cum cuvintele se adună înăuntrul ei. Într-un regat trăiau odinioară un tăietor de lemne și soția lui, într-un sătuc dintr-o pădure întinsă. Pe soț îl chema Mișa, pe nevastă Alena, și amândoi erau foarte, foarte triști. Căci deși se rugaseră cu mare sârguință și sărutaseră icoanele și imploraseră, Dumnezeu nu crezuse de cuviință să-i binecuvânteze cu un copil. Vremurile erau grele și nu aveau un copil care să-i ajute să treacă de iarna amară.

Olga și-a dus o mână la pânțele. Cel de-al treilea copil — străinul fără nume — o lovea dinăuntru.

— Într-o bună dimineață, după o ninsoare zdravănă, soțul și soția s-au dus în pădure după lemne de foc. În timp ce tăiau și aranjau vreascurile, împingeau omătul în grămezi, iar Alena, în joacă, a început să modeleze zăpada astfel încât să semene cu o fecioară palidă la chip.

— Era la fel de drăgălașă ca mine? a întrerupt-o Maria. Evdokia a pufnit în râs.

— Era o fecioară de zăpadă, prostuțo. Rece și înghețată și albă. Dar — a zis Evdokia uitându-se la fetiță — cu siguranță era mai drăgălașă decât tine.

Maria s-a înroșit la față și a deschis gura.

— Ei bine, a continuat iute Olga, fata de zăpadă era albă, e adevărat, și țeapănă. Dar totodată era înaltă și zveltă. Avea o gură dulce și o coadă împletită lungă, căci Alena o sculptase cu toată dragostea pentru copilul pe care nu-l putea avea niciodată. „Vezi, nevastă?“ a spus Mișa, zărind mica fecioară de zăpadă. „Ne-ai făcut până la urmă o fetiță. Ea e mica noastră Sneguroșka, fecioara de zăpadă.“ Alena a zâmbit, deși avea ochii plini de lacrimi. Exact atunci o briză înghețată a scuturat crengile golașe, căci Morozko, demonul gerului, era acolo, urmărindu-i pe cei doi soți și pe copilul lor de zăpadă.

Unii spun că lui Morozko i s-a făcut milă de femeie. Alții spun că în lacrimile femeii era un fel de magie, lacrimi vărsate peste fecioara zăpezii când bărbatul ei nu se uita. Dar, oricum ar fi fost, chiar când Mișa și Alena s-au întors să plece acasă, chipul fecioarei zăpezii s-a însuflețit și a devenit rozaliu, iar ochii îi erau negri și profunzi. Și apoi o fetiță în carne și oase s-a ridicat din omăt, goală ca în ziua nașterii sale, zâmbindu-le celor doi bătrânei. „Am venit să fiu fiica voastră“, a spus ea. „Dacă mă primiți, o să vă iubesc ca pe părinții mei adevărați.“

Cei doi bătrânei s-au uitat la ea, mai întâi nevenindu-le să creadă, apoi foarte bucuroși. Alena s-a repezit plângând spre fecioara de zăpadă, a luat-o de mâna ei rece și a condus-o spre izba lor. Zilele au trecut liniștite. Sneguroșka mătura podeaua, făcea de mâncare și cânta. Uneori cântecele ei erau stranii și le îngreunau inima părinților ei. Dar fata era bună și pricepută la munca sa. Când zâmbea, părea că strălucește soarele. Lui Mișa și Alenei nu le venea să creadă norocul ce dăduse peste ei. Luna creștea și descreștea și s-a făcut miezul iernii. Satul se trezea la

viață, se umplea de arome și de sunete; clopoței la sănii și biscuiți aurii.

Din când în când, oamenii treceau pe lângă izba lui Mișa și a Alenei, pe drum înspre sau dinspre sat. Fecioara de zăpadă îi privea, ascunsă după grămada de lemne. Într-o zi, o fată și un băiat înalt au trecut ținându-se de mână pe lângă ascunzătoarea Sneguroșkăi. Își zâmbeau unul altuia, iar fecioara zăpezii a fost uimită de însuflețirea înflăcărată de pe chipurile lor. Cu cât se gândea mai mult la asta, cu atât pricepea mai puțin, dar Sneguroșka nu se putea gândi decât la acele chipuri fericite. Deși la început fusese mulțumită, acum fata devenea din ce în ce mai neliniștită. Se plimba prin izbă în sus și-n jos și lăsa urme înghețate în zăpada dintre copaci. Primăvara nu era departe în ziua în care Sneguroșka a auzit o muzică minunată în pădure. Un ciobănel cânta la fluier. Sneguroșka s-a apropiat pe furiș, fascinată, iar ciobanul a zărit-o pe fata cea palidă la chip. Când ea i-a zâmbit, inima caldă a băiatului a făcut un salt spre inima înghețată a fetei.

Săptămânile au trecut, iar ciobănașul s-a îndrăgostit. Zăpada s-a topit; cerul era de un albastru limpede. Dar fecioara zăpezii își făcea griji. „Tu ești făcută din omăt“, a avertizat-o Morozko, demonul gerului, când îl întâlnise în pădure. „Nu poți să te și îndrăgostești, să rămâi și nemuritoare.“ Când iarna s-a isprăvit, puterile demonului au scăzut, până când putea fi zărit doar în cele mai adânci umbre ale pădurii. Oamenii credeau că nu era decât o rafală de vânt în tufele de ilică. „Ai fost născută din iarnă și vei trăi pentru totdeauna. Dar dacă atingi focul, vei muri.“

Dar iubirea ciobănașului o făcuse pe fecioară puțin disprețuitoare. „De ce să fiu rece pentru totdeauna?“ a replicat ea. „Tu ești bătrân și rece, dar eu sunt de-acum o fată muritoare, voi învăța mai multe despre lucrul acesta,

despre acest foc.“ „E mai bine să stai în umbră“, a fost singurul răspuns. Primăvara se apropia. Lumea ieșea mai des din casă și aduna verdețuri din locuri tainice. Din când în când ciobănașul venea la izba Sneguroșkăi. „Hai în pădure“, zicea el. Ea ieșea din cotlonul ascuns de după cuptor și mergea să danseze în umbra codrului. Dar deși Sneguroșka dansa, inima ei avea miezul tot rece. Neaua a început să se topească de tot; fecioara zăpezii era din ce în ce mai palidă și mai slăbită. S-a dus suspinând în cel mai adânc colț de pădure. „Te rog“, a spus ea. „Vreau să simt așa cum simt bărbații și femeile. Te implor să-mi dai asta.“

„Roagă atunci Primăvara“, i-a răspuns demonul gerului fără vreo tragere de inimă. Zilele din ce în ce mai lungi îl slăbiseră; glasul îi semăna mai degrabă cu șoapta unei brize. Vântul a mângâiat obrazul copilei zăpezii cu o atingere posomorâtă. Primăvara e ca o fecioară, bătrână și în același timp veșnic tânără. Brațele și picioarele ei puternice erau împletite cu flori. „Pot să-ți dau ceea ce cauți“, a spus Primăvara. „Dar apoi vei muri.“ Sneguroșka n-a spus nimic și s-a dus acasă plângând. Timp de câteva săptămâni a stat în izba ei, ascunzându-se în umbră. Dar ciobănașul a venit și a bătut la ușă. „Te rog, iubita mea“, a spus. „Vino afară la mine. Te iubesc din toată inima.“

Sneguroșka știa că poate trăi la nesfârșit dacă vrea, o fată de zăpadă într-o mică izbă țărănească. Dar... era muzica aceea. Și ochii iubitului ei. Așa că a zâmbit și s-a înveșmântat în alb și albastru. A fugit afară. Unde o atingeau soarele, pe părul blond-deschis îi apăreau picături de apă. Ea și ciobănașul s-au dus la marginea pădurii de mesteceni. „Cântă-mi din fluier“, a spus fata. Apa curgea din ce în ce mai repede, pe brațele și mâinile fetei, pe păr. Deși chipul îi era palid, sângele îi era cald și inima la

fel. Tânărul a cântat din fluier, iar Sneguroșka l-a iubit și a plâns. Cântecul s-a sfârșit. Ciobănașul s-a întins s-o cuprindă în brațe. Dar când a ajuns la ea, picioarele feței s-au topit. A căzut la pământ și s-a evaporat. O ceață înghețată a plutit sub căldura cerului albastru și băiatul s-a trezit singur-singurel. Când fecioara zăpezii a dispărut, Primăvara și-a trecut vălul magic peste întreg pământul, iar floricelele de câmp au început să îmbobocească. Dar ciobănașul a rămas în bezna pădurii, plângându-și dragostea pierdută. Mișa și Alena au plâns și ei. „Era doar o vrajă“, a spus Mișa ca să-și consoleze soția. „Nu avea cum să dureze, căci era făcută din zăpadă.“

* * *

Olga s-a oprit din povestea ei, iar femeile au început să șușotească între ele. Daniil dormea acum în brațele Olgăi. Maria îi stătea agățată de genunchi.

— Unii spun că spiritul Sneguroșkăi a rămas în pădure, a continuat Olga. Și că atunci când ninge, ea se trezește din nou la viață, ca să-și iubească tânărul cioban în lungile nopți de iarnă.

Olga a făcut din nou o pauză.

— Dar alții spun că a murit, a spus ea cu tristețe. Căci acesta este prețul dragostei.

Ar fi trebuit să se lase tăcerea, așa cum se cuvine la sfârșitul unei povești frumos depănate. Dar de data aceasta nu s-a întâmplat așa. Căci în momentul în care glasul Olgăi s-a oprit, fiica ei Mașa a sărit drept în sus și a țipat:

— Uite! a strigat ea. Mamă, uită-te! E ea, chiar acolo! Uite!... Nu... nu! Nu... Pleacă!

Fetița s-a împleticit pe picioare, cu ochii îngroziți.

Olga și-a întors repede capul spre locul în care se holba fiica ei: un cotlon întunecat. Acolo – o licărire albă. Nu, era doar lumina focului. Toți cei din cameră s-au tulburat. Daniil, treaz și el, s-a agățat de rochia mamei sale.

— Ce s-a întâmplat?

— Fă copila să tacă!

— V-am spus eu! a chițait triumfătoare Darinka. V-am spus că fantoma e adevărată!

— Destul! s-a răstit Olga.

Glasul ei le-a întrerupt pe toate celelalte. Țipetele și trâncăneala au încetat. Doar suspinele Mariei se mai auzeau în mijlocul tăcerii.

— Cred, a spus Olga, păstrându-și firea, că e târziu și suntem cu toții obosiți. Mai bine ajutați-vă stăpâna să se ducă la culcare.

Ultima frază era pentru servitoarele Evdokiei, căci Marea Cneaghină avea o înclinație spre isterie.

— E doar coșmarul unui copil, a adăugat hotărâtă Olga.

— Nu, a gemut Evdokia, savurând momentul. Nu, e fantoma! Să ne fie tuturor frică.

Olga i-a aruncat o privire tăioasă propriei slujitoare, Varvara, cea cu păr deschis la culoare și cu vârstă neștiută.

— Ai grijă ca Marea Cneaghină să ajungă în pat în siguranță, i-a zis Olga.

Și Varvara se holba în colțul cu umbre al Mariei, dar la porunca prințesei s-a răsucit dintr-odată, rece și calmă. Era doar lumina focului, s-a gândit Olga, iar asta a făcut-o să pară, preț de o clipă, tristă.

Darinka se bâlbâia.

— *Era* ea! a insistat. Ar minți copila? Fantoma! Ceva drăcesc...

— Și asigurați-vă că Darinka are parte de ceva de băut și de un preot, a adăugat Olga.

Darinka a fost scoasă scâncind din încăpere. Evdokia a fost condusă în iatacul ei cu mai multă blândețe, iar iureșul s-a potolit.

Olga s-a întors lângă cuptor, la copiii ei palizi la chip.

— E adevărat, Mariușka? a întrebat Daniil, trăgându-și nasul. Acolo e o fantomă?

Maria n-a zis nimic, doar și-a împreunat mânuțele. Lacrimile îi jucau în ochi.

— Nu contează, a spus Olga, foarte calmă. Liniște, copii, nu vă fie teamă. Dumnezeu ne apără de rău. Haideți, e timpul să mergem la culcare.